DERINIMO PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 300 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1693 IR LIETUVOS REPSUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO PAPILDYMO 4171 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1720

Institucija	Pastabos	Įvertinimas
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2026 m. spalio 20 d. raštas Nr. SD-4212 (10.16 Mr-11)	Siūlytina tikslinti Nutarimo projekto 1.3 papunktyje nurodomą žodį „leidimo“ į žodį „dokumento“, kadangi toliau šiame Nutarimo projekto papunktyje minimas žodis „dokumentas“.	**Neatsižvelgta.** Vartojamas terminas „leidimas“ pasirinktas sąmoningai, siekiant tiksliai apibrėžti dokumentą, kurio naudojimas neteisėtu pagrindu pagal siūlomus Projektus galėtų kelti administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimo klausimų. Kartu pažymėtina, kad Nutarimo projekte sąvoka „leidimas“ vartojama būtent kaip dokumento rūšį apibūdinanti sąvoka, t. y. kaip kompetentingo subjekto išduotas dokumentas, patvirtinantis tam tikros teisės ar privilegijos suteikimą. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad ši sąvoka yra dviprasmiška ar sudaro prielaidas skirtingam jos aiškinimui.
Lietuvos žmonių su negalia sąjungos 2026-10-15 d. raštas	Nutarimo projekte siūloma 2^1 dalies redakcija išlaiko galiojančią baudą nuo 60 iki 180 eurų, nors būtent tokio dydžio sankcija praktikoje neatlieka atgrasomosios funkcijos. Todėl siūloma griežtinti baudas, ypač už naudojimąsi svetima asmens su negalia automobilio statymo kortele.	**Neatsižvelgta.** Baudos už neteisėtą naudojimąsi asmens su negalia automobilio statymo kortele padidinimas iki 120–360 eurų, neįvertinus kitų eismo saugumui pavojingų pažeidimų sankcijų, galėtų išderinti ANK nustatytą baudų sistemą ir pažeisti sankcijų proporcingumą. Kortelės konfiskavimas kaip atskiros administracinio poveikio priemonės nustatymas galimai būtų neproporcinga priemonė, o negaliojančios kortelės atveju, - ir perteklinė. ANK 599 str. 1 d. numatyta administracinių nusižengimų teisenos užtikrinimo priemonė – daiktų ir dokumentų paėmimas. Paimta kortelė gali būti grąžinama teisėtam valdytojui, arba sunaikinama.
Lietuvos žmonių su negalia sąjungos 2026-10-15 d. raštas	LŽNS nesutinka su Nutarimo projekto 1 punkte išdėstyta pozicija nepritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 300 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-1693 (toliau – BK projektas) ir prašo šiam projektui pritarti. Asmens su negalia automobilio statymo kortelė (toliau – kortelė) yra masiškai išduodamas dokumentas: Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau –	**Neatsižvelgta.** Nesutiktina su argumentu, kad BK 300 straipsnio pakeitimo būtinumą pagrindžia vien aplinkybė, jog praktikoje pasitaiko neteisėto asmens su negalia automobilio statymo kortelių naudojimo atvejų. Pati aplinkybė, kad egzistuoja tam tikro pobūdžio teisės pažeidimai ar piktnaudžiavimo atvejai, savaime nėra pakankamas pagrindas plėsti baudžiamosios atsakomybės taikymo ribas. Sprendžiant dėl baudžiamosios atsakomybės nustatymo ar

	Agentūra) ataskaitų duomenimis, 2024 m. išduotos 22 339, o 2025 m. – 27 929 kortelės, t. y. vien per dvejus metus – 50 268 kortelės, neskaitant iki 2023 m. gruodžio 31 d. išduotų ir tebegaliojančių kortelių. Vis dėlto išduotų kortelių naudojimo kontrolės mechanizmo nėra. Kortelės išduodamos terminuotam laikotarpiui, tačiau teisės aktuose nenustatyta pareiga pasibaigus kortelės galiojimui ją grąžinti Agentūrai, todėl nė viena iš jų iš apyvartos neišimama. Priemonių operatyviai patikrinti, ar konkreti kortelė nėra pripažinta negaliojančia, nesukurta. Dėl to praktikoje naudojamos galiojimą baigusios kortelės, mirusių, dažniausiai artimųjų, kortelės, svetimos ar neteisėtai įgytos kortelės, taip pat kortelių kopijos ir suklastotos kortelės. Piktnaudžiavimo mastą patvirtina ir turimi duomenys. Vilniaus miesto savivaldybės įmonės „Judu“ duomenimis, vien Vilniuje, atliekant patikras ribotomis pajėgomis, nustatyta apie 300 neteisėtai kortelėmis besinaudojančių asmenų, tačiau, kaip pripažįsta pati įmonė, viso piktnaudžiavimo masto miesto mastu nustatyti neįmanoma (LRT, 2026 m. birželio 11 d.). Nutarimo projekte pagrįstai pažymima, kad baudžiamoji atsakomybė yra kraštutinė priemonė, taikoma tik tada, kai teisinių gėrių apsaugos neįmanoma užtikrinti kitomis teisinėmis priemonėmis. Vis dėlto būtent tokia situacija ir susiklostė: nei galiojanti BK 300 straipsnio 1 dalis, nei Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 417 straipsnio 2^1 dalis neužkerta kelio sistemingam kortelių klastojimui ir neteisėtam jų naudojimui. LŽNS taip pat nesutinka su Nutarimo projekto 1.1 papunktyje pateiktu vertinimu, kad kortelė neturi reikšmingos teisinės galios ir kad ją suklastojęs asmuo nepadaro didelės žalos teisiniams gėriams. Pagal Asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. V-74 (toliau – Aprašas), 3 punktą kortelių	griežtinimo būtina įvertinti ne tik atskirų pažeidimų paplitimą, bet ir tai, ar šiuo metu galiojančios teisinės priemonės iš tiesų yra nepakankamos siekiamiems tikslams pasiekti, tai yra - užkirsti kelią neteisėtam neįgaliųjų parkavimosi kortelių naudojimui. Pažymėtina, kad aplinkybės dėl nepakankamos kortelių apskaitos, jų galiojimo kontrolės ar jų grąžinimo mechanizmų iš esmės yra susijusios su administracinio reguliavimo ir kontrolės priemonių veiksmingumu, kas nepatenka į baudžiamojo kodekso reguliavimo sritį. Šios aplinkybės savaime nepatvirtina, kad egzistuoja baudžiamosios teisės priemonių nepakankamumas ar kad siekiamų tikslų negalima pasiekti tobulinant specialųjį teisinį reguliavimą ir atitinkamus kontrolės mechanizmus. Taip pat negalima sutikti su argumentu, kad kortelės priskyrimas saugiųjų dokumentų blankų kategorijai savaime suponuoja poreikį nustatyti jos suklastojimui specialų baudžiamosios teisės režimą. Dokumento teisinė reikšmė ir jo priskyrimas tam tikrai apskaitos ar apsaugos kategorijai savaime nelemia poreikio tokį dokumentą išskirti BK 300 straipsnio reguliavime. Baudžiamosios teisės požiūriu reikšmingas ne vien dokumento formalus statusas, bet ir veikos pavojingumas, jos daroma žala baudžiamojo įstatymo saugomoms vertybėms bei baudžiamosios intervencijos būtinumas. Vertinant argumentą, kad kortelės klastojimas pažeidžia asmenų su negalia teises, pažymėtina, jog pats siekis užtikrinti asmenų su negalia interesų apsaugą nelemia išvados, kad tokių interesų apsauga gali būti užtikrinama tik baudžiamosios teisės priemonėmis. Pagal baudžiamosios teisės kaip *ultima ratio* principą baudžiamoji atsakomybė taikoma tik tada, kai kitų teisinių priemonių nepakanka atitinkamiems teisiniams gėriams apsaugoti. Todėl vien aplinkybė, kad tam tikra veika gali sukelti nepatogumų ar neigiamų pasekmių asmenims su negalia, savaime nesudaro pagrindo konstatuoti baudžiamosios teisės priemonių nepakankamumo, kadangi ne visos sukeliamos neigiamos pasekmės atitinką baudžiamosios atsakomybės taikymo kriterijus. Nutarimo projekte būtent tai yra pabrėžiama, kad asmens su negalia automobilio statymo kortelės neteisėtas naudojimasis yra susijęs

	blankai yra saugiųjų dokumentų blankai, spaustuvėje numeruoti apskaitos dokumentai, o kortelė išduodama tik Agentūrai individualiai įvertinus asmens kortelės poreikį ir užpildžius vertinimo aktą (Aprašo 12 punktas). Taigi kortelė patvirtina valstybės institucijos sprendimu nustatytą juridinę reikšmę turintį faktą – asmens teisę naudotis teisės aktų nustatytomis lengvatomis. Pats Nutarimo projektas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 18 d. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-66-788/2022, pripažįsta, kad tokie dokumentai saugomi baudžiamosios teisės priemonėmis. Pažymėtina, kad Nutarimo projekto 1.1 papunkčio argumentacija yra nenuosekli. Jame pagrįstai nurodoma, kad dokumento klastojimo atveju konkrečių neigiamų padarinių atsiradimas nėra privaloma baudžiamosios atsakomybės sąlyga, tačiau kortelės klastojimo pavojingumas vertinamas būtent pagal tariamai mažesnius jo padarinius. Be to, kortelės, kaip asmens identifikavimo dokumento, patikimumas nėra tinkamas kriterijus, nes BK 300 straipsniu saugomas ne asmens identifikavimas, o dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turinčius faktus, patikimumas. Valstybės institucijos sprendimu išduoto dokumento klastojimo pavojingumą pirmiausia lemia pats klastojimo faktas, kuriuo pažeidžiamas pasitikėjimas valstybės išduodamais dokumentais. LŽNS vertinimu, Vyriausybės nutarime įtvirtinus poziciją, kad kortelės klastojimas nepadaro didelės žalos, būtų sudarytos prielaidos tokias veikas praktikoje vertinti kaip mažareikšmes, o tai faktiškai paneigtų ir galiojančios BK 300 straipsnio 1 dalies veiksmingumą. Šis kriterijus neatitinka ir BK 300 straipsnio 2 dalies turinio. Šioje dalyje greta asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų įtrauktas ir valstybinio socialinio draudimo pažymėjimas, kuris nei identifikuoja asmenį, nei suteikia jam kokių nors teisių ar lengvatų. Tuo tarpu kortelė, tiesiogiai suteikia jos turėtojui Kelių eismo taisyklėse nustatytas teises ir išimtis. Jeigu baudžiamosios teisės	su kitomis, galimomis specialiųjų įstatymų reglamentavimo spragomis, o ne baudžiamojo kodekso trukūmais. Kartu pažymėtina, kad nurodoma statistika apie galimus piktnaudžiavimo atvejus nėra pakankama daryti išvadą apie sisteminį galiojančio baudžiamojo teisinio reguliavimo neveiksmingumą. Pateikti duomenys rodo, kad pažeidimai yra nustatomi ir identifikuojami, tačiau iš jų nėra aišku, kad kompetentingos institucijos neturi pakankamų teisinių priemonių reaguoti į nustatytus pažeidimus ar kad egzistuojantis teisinis reguliavimas neleidžia tinkamai kvalifikuoti atitinkamų veikų. Atsižvelgiant į tai, pateikti argumentai visgi nepatvirtina, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas yra nepakankamas arba kad egzistuoja poreikis išskirti BK 300 straipsnyje asmens su negalia automobilio statymo kortelę iš kitų bendrųjų dokumentų ir būtent jai nustatyti specialų baudžiamosios teisės apsaugos režimą. Iš pateiktų argumentų darytina išvada, kad praktikoje kylanti problematika atskleidžia administracinio reguliavimo, kontrolės ir priežiūros priemonių tobulinimo poreikį. Tačiau, šis poreikis savaime nesudaro pagrindo teigti, kad esą poreikis keisti baudžiamojo kodekso reglamentavimą ir plėsti baudžiamosios atsakomybės taikymo apimtį.

	priemonėmis ypač saugomas dokumentas, kuris jokių teisių nesuteikia, nėra pagrindo silpniau saugoti dokumentą, kurio pateikimas tiesiogiai suteikia teisę naudotis įstatymų nustatytomis garantijomis. Be to, kortelės klastojimas pažeidžia ne vien abstraktų dokumentų patikimumą, bet ir konkrečių asmenų su negalia teises: kiekviena neteisėtai užimta vieta reiškia, kad asmuo su judėjimo negalia netenka galimybės patekti į darbo vietą, sveikatos priežiūros ar kitų paslaugų įstaigą. Toks vertinimas neatitinka Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 9 ir 20 straipsniuose įtvirtintų valstybės įsipareigojimų užtikrinti prieinamumą ir imtis veiksmingų priemonių asmenų su negalia asmeniniam judumui užtikrinti. Vertinant veikos pavojingumą, būtina atsižvelgti ir į tai, kad kortelės suklastojimas ar naudojimasis suklastota kortele yra iš anksto apgalvota, tyčinė ir savanaudiška veika, kuri paprastai yra tęstinė – suklastota kortele naudojamasi kasdien ir ilgą laiką. Tokia veika kokybiškai skiriasi nuo neatsargaus sustojimo asmenims su negalia skirtoje vietoje, todėl jos negalima laikyti formalaus pobūdžio ar mažareikšme Nutarimo projekto 1.1 papunktyje nurodyta prasme. LŽNS sutinka, kad kortelės kopijos ar spalvoto atspaudo naudojimas, kaip nurodyta Nutarimo projekto 1.3 papunktyje, gali būti vertinamas administracinės atsakomybės priemonėmis, tačiau tik jei tokiai veikai bus nustatyta atskira, griežtesnė sankcija su kortelės kopijos konfiskavimu, kaip siūloma šio rašto 2 dalyje dėl ANK 417 straipsnio 2^2 dalies. Netikros kortelės pagaminimas ar tikros kortelės suklastojimas, taip pat disponavimas tokia kortele yra kokybiškai kitokia veika, kuri turi būti atribota nuo administracinio nusižengimo ir vertinama baudžiamosios teisės priemonėmis.	